

Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið

Kristján Þór Júlíusson, sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra

Skúlagötu 4

101 Reykjavík

Vestmannaeyjum, 24. mars 2020

Efni: Athugasemdir varðandi vinnu á endurskoðun á meðferð og ráðstöfun 5,3% aflaheimilda.

Bæjarstjórinn í Vestmannaeyjum, ásamt fleiri hagsmunaaðilum, var boðaður á samráðsfund í Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytinu (ANR) þann 15. ágúst 2019. Á þeim fundi ræddu forsvarsmenn starfshóps um endurskoðun á meðferð og ráðstöfun 5,3% aflaheimildanna m.a. um mikilvægi þess að samtal og samráð yrði haft við hagsmunaaðila við vinnu starfshópsins. Nú, þegar starfshópurinn hefur skilað inn tillögum sínum þá er augljóst að samtal og samráð hefur verið með allra minnsta móti og að lítið samráð hafi verið haft við þá aðila sem málið mest varðar. Vestmannaeyjabær fordæmir það vinnulag sem haft hefur verið við endurskoðun á meðferð og ráðstöfun 5,3% aflaheimilda og telur að með auknu samráði og samtali hefði verið hægt að fá betri niðurstöðu, sem meiri sátt hefði verið um.

Í framhaldi af fundinum í ágúst hófu Samtök sunnlenskra sveitarfélaga (SASS) vinnu við ýtarlega og vandaða greiningu á áhrifum 5,3% veiðiheimildanna á Suðurlandi. SASS kynnti málefnið og greininguna m.a. fyrir forsvarsmönnum sveitarfélaga á Suðurlandi. Gögnin eru greinanleg á einstök sveitarfélög á Suðurlandi og því mjög upplýsandi fyrir alla umræðu og ákvarðanatöku. Framtak SASS hefur skipt sköpum við að koma af stað málefnalegri og upplýstri umræðu um þetta mikilvæga mál, a.m.k. á Suðurlandi. Vestmannaeyjabær er þakklátur fyrir það frumkvæði sem SASS hefur sýnt í þessu máli og fyrir þá vinnu sem lögð hefur verið í málið til að varpa á það skýru ljósi. SASS kynnti niðurstöður sínar bæði fyrir Vestmannaeyjabæ og í framhaldinu fyrir Útvegsbændafélaginu í Vestmannaeyjum. Óhætt er að segja að niðurstöður SASS hafi verið sláandi fyrir þessum haghöfum. Samhljómur er meðal Vestmannaeyjabæjar og útvegsmanna í Eyjum um þetta mál. Báðir þessir aðilar fagna endurskoðun á meðferð þessara veiðiheimilda.

Að kynningu lokinni á Suðurlandi óskuðu bæði SASS og Vestmannaeyjabær formlega eftir því við formann starfshópsins að fá að koma sjónarmiðum sínum og upplýsingum á framfæri

við starfshópin á sérstökum fundi. Því var hafnað. Einungis var hægt að koma sjónarmiðum á framfæri með skriflegum hætti. Þann 8. nóvember 2019 sendi svo SASS, með formlegum hætti, ábendingar til starfshópsins varðandi málefnið. Í skýrslu starfshópsins er hvergi getið um þessar ábendingar, hvorki efni þeirra né að SASS hafi sent starfshópnum ábendingar en þó er tekið fram í skýrslunni að starfshópnum hafi borist ýmiss erindi. Önnur innsend erindi eru einnig óaðgengileg. eru þessi vinnubrögð harðlega fordæmd. Það eru Vestmannaeyjabæ gríðarleg vonbrigði hversu lítið samráð og samtal hefur verið haft við helstu haghafa eins og SASS og Vestmannaeyjabæ. Það voru gefin fögur fyrirheit í upphafi, en lítið var um efndir. Samráðsgátt stjórnvalda hefði m.a. verið kjörinn vettvangur til að auka upplýsingaflæði til þeirra sem áhuga hafa á málinu og eiga mikilla hagsmuna að gæta.

Sjávarútvegur er undirstöðuatvinnuvegur í Vestmannaeyjum. Frá upphafi byggðar í Eyjum hefur sjávarútvegur sem atvinnugrein skipt samfélag og atvinnulíf mestu máli. Aðrar atvinnugreinar í Eyjum eru gríðarlega háðar sjávarútveginum. Segja má að hagkerfið í Eyjum sveiflast með gengi sjávarútvegsins. Vestmannaeyjabær er stærsti útgerðarbær landsins hvað aflaheimildir varðar. Þrátt fyrir þá staðreynd, þá lítur ANR ekki á Vestmannaeyjabæ sem einn af helstu hagsmunaðilum varðandi endurskoðun á 5,3% veiðiheimildunum. Það kristallaðist best í því að ANR óskaði eftir því með formlegum hætti við helstu hagsmunaðila (skilgreinda af ANR) að þeir myndu koma fram með ábendingar varðandi skýrslu starfshópsins. Hvorki Vestmannaeyjabæ né SASS var boðið að bregðast við skýrslunni. eru þessi vinnubrögð fyrir neðan allar hellur og er enn ein birtingarmynd samráðsleysisins.

Niðurstaðan:

Vestmannaeyjabær telur að þau vinnubrögð sem hafa hingað til verið viðhöfð varðandi vinnu starfshópsins séu með öllu ólíðandi. Lítið sem ekkert samráð hefur verið viðhaft við endurskoðunina á málinu.

Vestmannaeyjabær telur að nauðsynlegt hefði verið að láta vinna mat á áhrifum og árangri fyrri úthlutana úr 5,3% aflaheimildunum. Það er óskiljanlegt að hægt sé að leggja til breytingar þegar fyrri árangur er óþekktur. Í skýrslu starfshópsins er minnst á árangursmat á 5,3% veiðiheimildunum úr skýrslu frá 2017. Þar er árangur sagður rýr. Þær upplýsingar ættu að gefa tilefni til góðrar greiningar á stöðunni og mati á árangri – áður en aðgerðir eru lagðar til.

Hlutdeild sjávarútvegsfyrirtækja í Vestmannaeyjum í 5,3% veiðiheimildunum er einungis lítið brot af heildinni. Fyrirtæki í sjávarútvegi í Eyjum hafa lent í ýmsum áföllum á síðustu árum án þess að nokkrar bjargar hafi fallið til. Nærtækt er að tala um loðnubresti á árunum 2019 og 2020, auk viðvarandi aflabrests í humarveiðum. Haghafar í Vestmannaeyjum hafa þurft að glíma við afleiðingar af alvarlegum aflabrestum í þessum tveimur stofnum. Engar bætur hafa

komið til vegna þessara aflabresta. Hugmyndir starfshópsins gætu að einhverju leyti bætt þann skaða sem aflabresturinn veldur á samfélag og atvinnulífið. Þó er ljóst að sú hugmynd sem starfshópurinn setur fram með Varasjóði vegna óvæntra áfalla mun einungis bæta minniháttar aflabresti. Vestmannaeyjabær leggur til að vægi þessa þáttar í byggðaaðgerðum verði aukið til muna. Í samfélagi eins og í Eyjum þar sem einhæfni í atvinnulífi er mikil og vægi sjávarútvegsins er hátt þá hafa áhrif ýmissa áfalla í sjávarútvegi haft mikil, alvarleg og varanleg áhrif. Mótvægisáðgerðir þurfa því að vera verulegar til að virka.

Til viðbótar við öflugri Varasjóð vegna óvæntra áfalla þá telur Vestmannaeyjabær að veita eigi ráðherra heimild til að úthluta þeim útgerðum sem hafa orðið fyrir meiriháttar áföllum í einstökum tegundum (aflabrestir), óskert aflamark í öllum þeim tegundum sem viðkomandi útgerð fær úthlutað aflamark í. Um tímabundna undanþágu yrði að ræða. Þannig yrðu viðkomandi útgerðir tímabundið undanþegnar 5,3% frádrættinum. Er þetta gert til að vega upp á móti meiriháttar áföllum vegna aflabresta sem útgerðirnar hafa orðið fyrir.

Eitt meginmarkmið starfshópsins var að hámarka virði þeirra verðmæta sem felast í 5,3% veiðiheimildunum. Það er algjörlega óljóst hvort hægt verði að ná þessu markmiði. Engar upplýsingar, útskýringar eða útreikningar sýna fram á hvernig þetta markmið á að nást. Til að nálgast málið þá hefði verið hægt að leiða út tillögur starfshópsins og birta niðurstöðurnar í útreikningum og með sviðsmyndum. Þá geta eintakir haghafar áttað sig á mögulegum áhrifum og afleiðingum tillagnanna. Slík framsetning hefði t.d. verið mjög upplýsandi fyrir sveitarfélögin í landinu.

Um leið og Vestmannaeyjabær fagnar auknum fyrirsjáanleika varðandi veiðiheimildirnar með 6 ára tímalengd, þá telur hann að nauðsynlegt sé, sem allra fyrst, að meta áhrif, afleiðingar og árangur af 5,3% veiðiheimildunum. Að bíða í mörg ár eftir mati eru ekki góð vinnubrögð í nútíma stjórnkerfi. Sérstaklega þar sem jafn mikil verðmæti eru undir eins og í þessu tilviki.

Vestmannaeybær fer þess á leit við ráðherra að hann skoði alvarlega þær tillögur sem SASS sendi inn í bréfi til starfshópsins um endurskoðun á meðferð og ráðstöfun 5,3% aflaheimilda, sérstaklega hluti varðandi greiningar og spurningar varðandi mat á árangri.

Virðingarfyllst,

Íris Róbertsdóttir, bæjarstjóri í Vestmannaeyjum